

P6_TA(2009)0190

Apakšlīgumus slēdzošo uzņēmumu sociālā atbildība ražošanas ķēdēs

Eiropas Parlamenta 2009. gada 26. marta rezolūcija par apakšlīgumus slēdzošo uzņēmumu sociālo atbildību ražošanas ķēdēs (2008/2249(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 31. panta 1. punktu,
- ņemot vērā EK līguma 39., 49., 50. un 137. pantu,
- ņemot vērā Padomes 1994. gada 22. septembra Direktīvu 94/45/EK par to, kā izveidot Eiropas Uzņēmumu padomi vai procedūru darbinieku informēšanai un uzklaušīšanai Kopienas mēroga uzņēmumos un Kopienas mēroga uzņēmumu grupās¹,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 11. marta Direktīvu 2002/14/EK, ar ko dibina vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklaušīšanai Eiropas Kopienā²,
- ņemot vērā priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka sankcijas darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu piederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelegāli (COM(2007)0249),
- ņemot vērā Parlamenta 2006. gada 26. oktobra rezolūciju par to, kā piemēro Direktīvu 96/71/EK par darbinieku norīkošanu³ un 2007. gada 11. jūlija rezolūciju par darbinieku norīkošanu pakalpojumu jomā⁴;
- ņemot vērā ESAO pamatnostādnes attiecībā uz daudz nacionāliem uzņēmumiem,
- ņemot vērā Starptautiskās darba organizācijas (SDO) trīsdaļīgo paziņojumu par principiem attiecībā uz daudz nacionāliem uzņēmumiem un sociālo politiku,
- ņemot vērā Parlamenta 2005. gada 15. novembra rezolūciju par globalizācijas sociālajiem aspektiem⁵,
- ņemot vērā Parlamenta 2007. gada 13. marta rezolūciju par korporatīvo sociālo atbildību: jauna partnerība⁶,
- ņemot vērā Parlamenta 2007. gada 23. maija rezolūciju par pienācīgas kvalitātes nodarbinātības veicināšanu visiem⁷,

---

¹ OV L 254, 30.9.1994., 64. lpp.

² OV L 80, 23.3.2002., 29. lpp.

³ OV C 313 E, 20.12.2006., 452.lpp.

⁴ OV C 175 E, 10.7.2008., 411.lpp.

⁵ OV C 280 E, 18.11.2006., 65.lpp.

⁶ OV C 301 E, 13.12.2007., 45. lpp.

⁷ OV C 102 E, 24.4.2008., 321. lpp.

- ņemot vērā Parlamenta 2008. gada 9. oktobra rezolūciju par pastiprinātu cīņu pret nelikumīgu nodarbinātību¹,
  - ņemot vērā Parlamenta 2007. gada 11. jūlija rezolūciju par darba tiesību modernizāciju, lai risinātu 21. gadsimta problēmas²,
  - ņemot vērā Eiropas Kopieniu 2004. gada 12. oktobra Tiesas spriedumu lietā C - 60/03 *Wolff & Müller*³,
  - ņemot vērā pētījumu „Atbildība, slēdzot apakšlīgumus celtniecības nozarē Eiropā”, kas veikts pēc Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda iniciatīvas,
  - ņemot vērā Reglamenta 45. pantu,
  - ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu (A6–0065/2009),
- A. tā kā apakšlīgumu slēgšanu var uzskatīt par saimnieciskās darbības neatņemamu daļu;
- B. tā kā vēl nepieredzētam saimnieciskās darbības apjomam iepriekšējā gadsimta ceturksnī ir bijusi galvenā loma nodarbinātības līmeņa pieaugumā lielākajā daļā Eiropas Savienības tautsaimniecību un tā kā šī attīstība sniegusi priekšrocības gan lieliem, gan maziem uzņēmumiem, kā arī veicinājusi uzņēmējdarbību;
- C. tā kā globalizācija un palielināta konkurence kā tās loģiskās sekas izmaina veidus, kā uzņēmumi tiek organizēti, tostarp deleģējot tādas atsevišķas darbības ārpalpojumu uzņēmumiem, kurām nav stratēģiska nozīme, kā arī ir pamatā tīklu izveidošanai un palielina apakšlīgumu izmantošanu;
- D. tā kā tādēļ saiknes starp mātessabiedrībām un to filiālēm, kā arī starp ģenerālu uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem kļūst sarežģītākas, kas apgrūtina izpratni par dažādām struktūrām, darbībām un politiku, kā arī par dažādo tirgus dalībnieku kompetencēm un atbildību ražošanas ķēdē;
- E. tā kā šīs pārmaiņas būtiski ietekmē darba attiecības, un reizēm tas sarežģī iespēju skaidri noteikt šīm attiecībām piemērojamo tiesību aktu jomu, kuras izveidojušās starp dažādiem ražošanas ķēdes elementiem, un tā kā tādējādi cenu veidošanos un darbaspēka sadalījumu vairs neregulē rūpniecību reglamentējošie noteikumi;
- F. tā kā mūsdienās ražošanas process dažādās ražošanas nozarēs notiek nodalīts pagarinātu un paplašinātu ražošanas ķēžu veidā, kas izpaužas kā loģistikas ķēdes (gan horizontālās, gan vertikālās), kā arī vērtību ķēdes, kurām ir raksturīgs saimnieciskums un ražīgums, turklāt atsevišķus uzdevumus deleģējot ārējiem uzņēmumiem — maziem uzņēmumiem vai pašnodarbinātajiem, un tā kā tas ietekmē uzņēmumu grāmatvedību, aizstājot darbaspēka tiešās izmaksas ar izmaksām par apakšuzņēmuma līgumiem, pakalpojumiem vai piegādēm uz rēķinu un „komerclīgumu par pakalpojumiem” pamata;
- G. tā kā apakšuzņēmēji bieži konkurē savā starpā un tā kā tāpēc gan piegādātāju, gan apakšuzņēmēju darbinieki tiek pakļauti spiedienam saistībā ar darba apstākļiem;

¹ Pieņemtie teksti, P6_TA(2008)0466.

² OV C 175 E, 10.7.2008., 401. lpp.

³ Lieta C–60/03, *Wolff & Müller*, [2004.], *Recueil*, I–9553.lpp.

- H. tā kā Parlaments jau ir uzsvēris problēmas, kas saistītas ar šķietamu pašnodarbinātību, un tā kā šī problēma izvirzās arī saistībā ar apakšuzņēmējiem;
- I. tā kā apakšuzņēmuma līgumu un ārpakalpojumu līgumu noslēgšana ar juridiski neatkarīgiem uzņēmumiem nerada neatkarību, un tā kā uzņēmumi, kas atrodas vērtību ķēdes zemākā līmenī, izņemot īpašus apakšuzņēmējus, kas darbojas progresīvo tehnoloģiju vai citās sarežģītās jomās, bieži nespēj darboties atbilstīgi tādiem pašiem nosacījumiem kā ģenerālu uzņēmēji;
- J. tā kā apakšlīgumu noslēgšanai gan ir daudz pozitīvu aspektu, un tā ir atļauta ražošanas jaudas palielināšanai, tā tomēr rada zināmu ekonomisko un sociālo nelīdzsvarotību darbinieku vidū un varētu veicināt darba apstākļu galēju pasliktināšanos, kas izraisa bažas;
- K. tā kā apakšlīgumu noslēgšanu var īstenot starpniecības uzņēmumi, kas nodarbojas tikai ar personāla pakalpojumiem, vai arī pagaidu darba aģentūras, un minētie dažkārt ir tā dēvētie „pastkastīšu” uzņēmumi, un tā kā daudzos gadījumos tiek piešķirts tikai atsevišķs līgums vai arī darbinieki tiek nolīgti tikai šim konkrētam nolūkam; tā kā šāda prakse raksturo celtniecības nozari kā jomu, kas ļoti strauji mainās, vienlaikus paredzot darba attiecības uz ierobežotu laiku un tādējādi bieži radot darbiniekiem nedrošību;
- L. tā kā pārrobežu kontekstā problēmas, kas saistītas ar šo nedrošo stāvokli, vēl vairāk saasinās, ja, piemēram, darbinieki tiek norīkoti uz kādu trešo dalībvalsti;
- M. tā kā darba attiecības celtniecības nozarē ir formulētas no jauna, un tajā pašā laikā samazināta „galvenā līgumslēdzēja” tiešā atbildība sociālajā jomā, jo darbaspēka nodrošināšana ir ārējo pakalpojumu sniedzēju ziņā, izmantojot apakšuzņēmējus un nodarbinātības aģentūras, kas nolīgst lētus un bieži vien neapmācītus darbaspēkus ar zema līmeņa apakšlīgumu starpniecību;
- N. tā kā dažas nozares, tostarp celtniecības nozare, ir īpaši neaizsargātas pret ļaunprātīgas izmantošanas mēģinājumiem, jo apakšlīgumu noslēgšanas ķēdes bieži ir ļoti sarežģītas;
- O. tā kā jānodrošina, ka pamatprincips vienādi atalgot par vienādu darbu vienā un tajā pašā vietā jāattiecinā uz visiem nodarbinātajiem, neatkarīgi no viņu statusa un noslēgtā darba līguma veida un ka šis princips arī jāievieš;
1. aicina valsts iestādes un visas ieinteresētās puses darīt visu iespējamo, lai palielinātu darbinieku izpratnes līmeni par viņu tiesībām, kas paredzētas dažādos dokumentos (darba likumā, darba koplīgumos, rīcības kodeksos), kuri reglamentē darba attiecības un darba apstākļus uzņēmumos, kuru labā viņi strādā, un līgumattiecības apakšlīgumu noslēgšanas ķēdēs;
  2. aicina Komisiju uzlabot informētību par paraugpraksi, pieņemtajām pamatnostādņēm un standartiem, kā arī par uzņēmumu īstenoto sociālas atbildības praksi, neatkarīgi no tā, vai šie uzņēmumi ir ģenerālu uzņēmēji vai apakšuzņēmēji;
  3. atkārtoti aicina Komisiju iesniegt priekšlikumu par pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmu uzņēmumos, ar kuriem noslēgti apakšlīgumi, un īpaši par atbilstību galvenajiem nodarbinātības standartiem, sociālo tiesību ievērošanu, darbinieku apmācīšanu un vienlīdzīgu attieksmi pret tiem;

4. uzsver, cik liela nozīme apakšlīgumu uzņēmumiem ir ražošanas ķēdēs, izmantojot jaunās tehnoloģijas, lai uzlabotu gan ražošanas, gan nodarbinātības kvalitāti;
5. aicina dalībvalstu publiskās iestādes pieņemt labāk izstrādātas tiesību normas, saskaņā ar kurām publiskā iepirkuma procedūrās nevar piedalīties uzņēmumi, attiecībā uz kuriem ir konstatēts, ka tie pārkāpj darba tiesības, koplīgumus vai rīcības kodeksus;
6. atzinīgi vērtē starptautiska tiesiskā regulējuma pieņemšanu, vienošanās par kuru panākta konkrētos daudznacionālos uzņēmumos un pasaules mēroga apvienību federācijās un kura mērķis ir aizsargāt nodarbinātības standartus daudznacionālos uzņēmumos un to apakšuzņēmumos dažādās valstīs, kā arī formulēt atkarīgu darbinieku statusu un nodrošināt to sociālo aizsardzību neatkarīgi no konkrētiem nodarbinātības noteikumiem;
7. norāda uz nolēmumu lietā *Wolff & Müller*, kurā Eiropas Kopienu Tiesa konstatēja, ka Vācijas valsts atbildības sistēma nevis pārkāpj Kopienas tiesību aktus, bet gan kalpo uz ārvalstīm norīkoto darbinieku aizsardzībai;
8. pieņem zināšanai sabiedriskās apspriešanas rezultātus par Komisijas Zaļo grāmatu „Darba tiesību modernizācija, lai risinātu 21. gadsimta problēmas” (COM(2006)0708); šajā sakarībā atbalsta Komisijas nodomu veikt nepieciešamos pasākumus to pušu tiesību un pienākumu precizēšanai, kas iesaistītas apakšuzņēmuma līgumu ķēdēs, lai novērstu to, ka nodarbinātājiem atņemtu iespējas patiešām izmantot savas tiesības;
9. atzinīgi vērtē to, ka astoņas dalībvalstis (Austrija, Beļģija, Francija, Itālija, Nīderlande, Somija, Spānija un Vācija) reaģējušas uz problēmām, kas saistītas ar apakšuzņēmēju kā darba devēju pienākumiem, ieviešot atbildības sistēmu valsts mērogā; mudina pārējās dalībvalstis apsvērt līdzīgu sistēmu noteikšanu; tomēr uzsver to, ka noteikumu īstenošana attiecībā uz pārrobežu apakšlīgumu noslēgšanas procesiem ir īpaši sarežģīta, ja dalībvalstīs ir spēkā dažādas sistēmas;
10. uzsver, ka Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda pētījumā kā viens no iemesliem pasākumu neefektivitātei minēts neliels atbildības apjoms, piemēram, atbildības ierobežošana, nosakot to tikai vienam ķēdes elementam;
11. uzsver īpašās problēmas, ar kurām sastopas mazie uzņēmumi un aicina tos, kas pieņem politiskus lēmumus, izstrādāt atbilstīgus instrumentus, lai mazo uzņēmumu vidū panāktu labāku izpratni;
12. atgādina visām ieinteresētajām pusēm, ka 2006. gada 26. oktobra rezolūcijā par darbinieku norīkošanu Parlaments aicināja Komisiju reglamentēt pamatu uzņēmumu vai galveno uzņēmumu solidāro atbildību, lai novērstu pārkāpumus apakšlīgumu un ārpakalpojumu līgumu slēgšanā ar pārrobežu darbiniekiem un izveidotu pārredzamu un konkurētspējīgu tirgu visiem uzņēmumiem;
13. vēlreiz atgādina par šo aicinājumu, prasot Komisijai izstrādāt konkrētu Kopienas juridisku instrumentu solidāras atbildības ieviešanai Kopienas līmenī un ņemt vērā atšķirīgās tiesību sistēmas dalībvalstīs, kā arī subsidiaritātes un proporcionalitātes principus;
14. aicina Komisiju īstenot ietekmes novērtējumu attiecībā uz Kopienas tiesību aktu par ķēdes atbildības pievienoto vērtību un iespējamību, kas ļauj palielināt pārredzamību apakšuzņēmuma līgumu slēgšanas procesos un nodrošināt Kopienas un dalībvalstu tiesību

aktu labāku aizsardzību; uzsver, ka šādam novērtējumam jāaptver vairākas nozares;

15. ir pārliecināts, ka Kopienas instruments par ķēdes atbildību ne tikai uzlabotu nodarbināto stāvokli, bet arī nāktu par labu dalībvalstu iestādēm, darba devējiem un jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem cīņā pret ēnu ekonomiku, jo skaidri un pārredzami Kopienas noteikumi atbaidītu apšaubāmus tirgus dalībniekus, tādējādi uzlabojot iekšējā tirgus darbību;
16. norāda, ka visi pasākumi, ar kuru starpniecību nodarbinātie tiek informēti par savām tiesībām un saņem atbalstu šo tiesību īstenošanā, sniedz būtisku ieguldījumu uzņēmumu sociālās atbildības veicināšanā; aicina dalībvalstis principiāli nodrošināt, ka nodarbinātie ir informēti par savām tiesībām; šajā sakarībā uzskata, ka sociālajiem partneriem uzlikta īpaša atbildība;
17. aicina Komisiju pielikt vairāk pūļu, lai veicinātu plašāku un labāku koordināciju un administratīvo sadarbību starp pārvaldes institūcijām, inspekcijām, valdību izpildaģentūrām, sociālā nodrošinājuma iestādēm un nodokļu iestādēm; turklāt aicina dalībvalstis ieviest stingrākas pārbaudes procedūras un veicināt ciešāku saikni starp valsts darba inspekcijām, tādējādi stiprinot sadarbību un koordināciju to starpā; aicina Komisiju izstrādāt kvalitātes standartus attiecībā uz darba inspekcijām un īstenot priekšizpēti par iespējamiem pasākumiem Kopienas Darba inspekciju tīkla izveidošanai;
18. uzsver, ka jāveicina stimuli uzņēmumiem īstenot visus iespējamus centienus ar vislabākajiem nodomiem, piemēram, ieviešot sertifikācijas sistēmas un rīcības kodeksus, lai novērstu apakšuzņēmēju izdarītus darba likumu pārkāpumus; ar šiem centieniem saprot ziņošanu iestādēm un līguma pārtraukšanu ar apakšuzņēmēju, kas ir iesaistīts nelikumīgā darbībā ar mērķi izvairīties no solidāras atbildības par šo pārkāpumu;
19. aicina sociālos partnerus uzņemties vadošo lomu, no vienas puses, konkrētu un vienreizēju uzdevumu apakšuzņēmuma līgumu veicināšanā, bet, no otras puses, ierobežot apakšuzņēmuma līgumu noslēgšanas izplatību un atzinīgi vērtē pamatnolīgumu izstrādāšanu, kuri papildus vajadzīgajam regulējumam ķēdēs paredz sociālo un civiltiesisko atbildību;
20. brīdina par iespējamām normu kolīzijām, pārklāšanos un dubultošanos rīcības kodeksos un darba tiesībās, kā arī rīcības kodeksos, standartos un pamatnostādnēs, ko pieņēmušas valsts iestādes, un spēkā esošajos koplīgumos; šā iemesla dēļ uzsver nepieciešamību, lai uzņēmumi galvenokārt vadītos pēc rīcības kodeksiem, standartiem un pamatnostādnēm, ko izstrādājušas starptautiskas organizācijas (ESAO, SDO) vai arī kas izstrādātas valsts vai nozaru līmenī;
21. atgādina visām iesaistītajām pusēm un jo īpaši darba devējiem par viņu pienākumiem informēt un uzklaut darbiniekus, kā arī nodrošināt to līdzdalību lēmumu pieņemšanā, īpaši par pienākumiem, kas paredzēti Kopienas un valsts tiesību instrumentos;
22. ierosina vienoties dalībvalstu līmenī nodrošināt ģimenes dzīves un darba apvienošanu attiecībā uz ražošanas ķēžu apakšuzņēmumos nodarbinātajiem un to, ka efektīvi tiek īstenotas direktīvas par maternitātes un bērna kopšanas atvaļinājumiem;
23. aicina Komisiju nodrošināt efektīvu atbilstību Direktīvai 96/71/EK, tostarp vajadzības gadījumā uzsākot pienākumu neizpildes procedūras; turklāt aicina gan Komisiju, gan

dalībvalstis pieņemt pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot norīkoto darbinieku piekļuvi informācijai, pastiprināt koordināciju un administratīvo sadarbību dalībvalstu starpā, tostarp precizējot dalībvalstu informācijas centru lomu, kā arī atrisināt ar pārrobežu piemērošanu saistītās problēmas, kas kavē efektīvi īstenot Direktīvu 96/71/EK;

24. uzsver, ka var veikt efektīvākus pasākumus, lai cīnītos pret apakšlīgumu noslēgšanas iespējamām negatīvām sekām, īstenojot uzlabotu dialogu starp darba devēju organizācijām un arodbiedrībām;
25. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai un dalībvalstu valdībām un parlamentiem.